

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА
АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА**

**(на матеріалах Товариства з обмеженою відповідальністю
«Чернівціжитлобуд»)**

Студента 2 курсу
денної форми навчання
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
спеціалізації «Облік і
оподаткування»

Зозуляк
Павло
Олександрович

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Багрій
Конон
Леонідович

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Економічна сутність і класифікація оборотних активів в системі управління діяльністю підприємства	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку та аналізу оборотних активів підприємства.....	13
Висновки за розділом 1.....	18
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	19
2.1. Облік виробничих запасів на підприємстві.....	19
2.2. Облік дебіторської заборгованості на підприємстві.....	25
2.3. Облік грошових коштів на підприємстві.....	29
Висновки за розділом 2.....	34
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	35
3.1. Аналіз складу, руху та ефективності використання оборотних активів...35	35
3.2. Удосконалення організації ведення обліку оборотних активів в умовах використання сучасних інформаційних технологій.....	44
Висновки за розділом 3.....	49
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови функціонування економіки України, пов'язані з ускладненням політичної та соціальної її сфери, спричинили падіння рівня ефективності господарської діяльності промислових підприємств, водночас збільшується потреба в обґрунтуванні рішень, що стосуються поточної діяльності кожного господарюючого суб'єкта. До одних з найважливіших з них відносяться рішення, пов'язані з формуванням і використанням оборотних активів, які є основою нормального функціонування кожного окремого суб'єкта господарювання.

Так розглядаючи значення оборотних активів для промислових підприємства, можливо сказати, що з одного боку, наявні та сформовані оборотні активи забезпечують постійність, ефективність та безперервність діяльності підприємства, забезпечують його економічну безпеку, проте з іншого – оборотні активи потребують великих капіталовкладень, особливо на рівні середніх та великих промислових підприємств. Тому від правильності та повноти організації і ведення обліку, аналізу та контролю оборотних активів залежить значна кількість факторів, зокрема таких як, точність визначення прибутку підприємства, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та в цілому ефективність роботи підприємства.

Гіпотеза дослідження. Основною гіпотезою дослідження є припущення, що недосконалість системи обліку, аналізу та контролю ефективного використання оборотних активів промислового підприємства призводить до повільного та неоперативного отримання достовірної інформації про склад та рух оборотних активів, що є основою для прийняття управлінських рішень щодо їх ефективного використання.

Найбільш ґрунтовно проблеми обліку, аналізу та контролю оборотних активів на промисловому підприємстві розглянуті у працях таких сучасних українських та зарубіжних науковців та дослідників, як М. І. Баканова, І. О.Бланка, О. В. Богданової, Н. О. Власової, В. В. Волошиної, І. І. Воронцової, Т. А. Демченко, М. А. Дядюк, Н. Б. Кащенкої, В. В. Ковальова, О. П. Колумбета,

Я. І. Костецького, А. М. Лебедєва, А. А. Мазаракі, Є. В. Мниха, О. А. Нужної, А. С. Полторака, О. М. Потапенко, І. В. Руденко, В. В. Сопка, В. Ю. Фабіянської, О. М. Филипенко, В. О. Шевчука, А. Д. Шеремета та ін.

Не применшуючи напрацювань науковців, вважаємо, що питання обліку, аналізу і контролю оборотних активів промислових підприємств не втрачають своєї актуальності. Це пов'язано з тим, що сьогодні значна частина українських підприємств, які зазнають всі економічні і політичні кризи останнього десятиріччя, перейшла до якісно нового етапу свого розвитку. Накопичено певний досвід функціонування підприємств в умовах ринкової економіки, при цьому докорінно змінився підхід до ведення бізнесу, що потребує реформування бухгалтерського обліку і контролю відповідно до міжнародних стандартів, поглиблення економічного аналізу. Тому проведене дослідження є актуальним, своєчасним, практично застосованим.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних і науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації і методики обліку та аналізу ефективного використання оборотних активів в системі управління промисловим підприємством.

Для реалізації зазначеної мети поставлено та вирішено такі завдання:

- дослідити існуючі підходи до визначення сутності поняття «оборотні активи» та їх класифікації, що забезпечить формування адекватного сприйняття агрегованої інформації суб'єктом підприємницької діяльності;
- провести економіко-правовий аналіз нормативної бази та спеціальної літератури з метою виявлення деяких дискусійних питань в частині визнання, оцінки та відображення оборотних активів;
- виявити проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві задля забезпечення ефективного управління виробничим процесом в сучасних умовах господарювання;
- виявити основні напрямки удосконалення обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством;

- розкрити методичний підхід щодо удосконалення обліку касових операцій шляхом внесення змін до первинної документації;
- розглянути поточний стан автоматизації обліку на підприємстві та надати пропозиції щодо його вдосконалення;
- провести аналіз складу, руху та ефективності використання оборотних активів підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси обліку та аналізу оборотних активів з метою забезпечення ефективного управління господарською діяльністю ТОВ «Чернівціжитлобуд».

Предметом дослідження є організаційно-методичні аспекти обліку та аналізу ефективного використання оборотних активів ТОВ «Чернівціжитлобуд».

Методи дослідження, які застосовувалися у випускній кваліфікаційній роботі, ґрунтуються на діалектичному методі наукового пізнання з використанням формальної логіки та економіко-аналітичних і економіко-статистичних методів. Методичний інструментарій дослідження складатиметься із загальнотеоретичних та спеціальних методів наукового пізнання: аналізу і синтезу, конкретного і абстрактного, якісного і кількісного аналізу, порівняльних характеристик, розрахунково-аналітичних прийомів, інформаційних технологій. Теоретичною та методичною базою дослідження є ретельне вивчення і переосмислення основних досягнень вітчизняної і зарубіжної думки стосовно удосконалення обліку, аналізу і контролю оборотних активів.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти, що регулюють економічну діяльність підприємства, загальноекономічна і спеціальна література з питань обліку, аналізу і контролю оборотних активів, офіційні матеріали Державної служби статистики, Міністерства фінансів та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, матеріали симпозіумів і конференцій, дані бухгалтерського обліку і звітності ТОВ «Чернівціжитлобуд».

Наукова новизна одержаних результатів проведеного дослідження

полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення організації і методики обліку, контролю та аналізу ефективного використання оборотних активів підприємства.

Основні результати проведеного дослідження, які становлять наукову новизну, полягають в наступному:

- удосконалено облік дебіторської заборгованості шляхом доповнення рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» субрахунками 365 «Розрахунки з вітчизняними замовниками» і 366 «Розрахунки з іноземними замовниками», це підвищить аналітичність розрахунків з дебіторами, розподіливши їх як за контрагентами, так і галузями економічної діяльності.
- удосконалено форми первинних документів і облікових реєстрів з обліку грошових коштів, що дають змогу систематизувати інформацію про рух грошових коштів підприємства за видами діяльності протягом року, що полегшує процес заповнення Звіту про рух грошових коштів в кінці року.

Практична цінність одержаних результатів полягає у тому, що рекомендації та пропозиції, викладені у дослідженні, спрямовані на розвиток організації і методики обліку, аналізу і контролю ефективного використання оборотних активів в системі управління промисловим підприємством.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано студентську наукову публікацію, що відповідає тематиці випускної кваліфікаційної роботи.

Структура і обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність і класифікація оборотних активів в системі управління діяльністю підприємства

В умовах становлення та розвитку економічних, відносин процес формування стійкої ринкової інфраструктури висуває нові вимоги щодо механізмів формування та використання фінансових ресурсів, в тому числі і оборотних активів. За для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції, кожне підприємство повинно мати чітко сформований механізм управління оборотними активами, але це неможливо без розуміння сутності цієї категорії. Адже у процесі теоретичного вивчення цього поняття стає можливим виявлення існуючих взаємозв'язків серед найважливіших та найвпливовіших факторів виробничо-господарської діяльності. Тому питання теоретичного дослідження визначення сутності «оборотних активів» не втрачає своєї актуальності.

Сучасна підприємницька діяльність потребує проведення розумної, зваженої політики управління підприємством. Одним з найважливіших структурних елементів виробничого процесу є оборотні активи. Рациональна організація процесів формування та використання оборотних активів підприємства є основою його розвитку та забезпечення його безперебійного функціонування як суб'єкта господарської діяльності. Прийняття економічно обґрунтованих рішень, що підвищують фінансову результативність і формують основу стабільної роботи, неможливе без розуміння економічної сутності «оборотних активів».

В умовах функціонування підвищення ефективності використання наявних ресурсів є однією з реальних можливостей їх подальшого розвитку. В основному це питання стосується оборотних активів, ефективне управління якими посилює фінансову стійкість, ліквідність, кредитоспроможність та інвестиційну привабливість галузі.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи - це «гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [1]. В Господарському кодексі України взагалі немає трактування такої категорії як «оборотні активи», але у ст.139 «Майно у сфері господарювання» зазначено, що «оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів» [2].

Термін «оборотні активи» трактується по-різному, залежно від етапів розвитку економіки. В умовах адміністративно-командної системи більш розповсюдженим було поняття «оборотні кошти». Розуміння сутності і функцій оборотних коштів було в той час одноманітним. Основною функцією вважалось розрахунково-платіжне обслуговування кругообігу коштів, фінансування поточних витрат підприємства. До складу оборотних коштів включали грошові суми, які необхідні на покупку матеріалів, сировини, на заробітну плату виробничому і адміністративному персоналу, на сплату податків і інших витрат підприємства, оплачених у поточному періоді.

При переході від планово-адміністративної економіки до ринкової вітчизняні економісти отримали можливість вивчити і використовувати накопичений західними економістами досвід і напрацювання. Поряд з терміном «оборотні кошти», у літературі почали використовувати такі терміни, як «поточні активи», «оборотний капітал», «оборотні активи». Часто ці терміни багатьма авторами ототожнюються як одна і та сама складова майна.

Усі джерела, за рахунок яких формуються оборотні кошти, можна розглядати як фонд, який можна назвати фондом оборотних коштів. Кількість «оборотних коштів» як частина активів і «фонд оборотних коштів» як частина пасивів повинні збігатися.

Необхідно зазначити, що в останній час багато авторів (Е.С. Стоянова, В.В.Ковальов та ін.) почали надто вільно використовувати усталену термінологію. Зокрема, мабуть з метою спрощення, почали ототожнювати

оборотні кошти з оборотними активами.

Як свідчить практика, у вітчизняній нормативній документації відсутнє розмежування поняття «оборотний капітал», «оборотні активи» та «оборотні кошти».

Поняття «оборотний капітал» та «оборотні активи» часто використовуються як синоніми, хоча оборотні активи у процесі виробничої діяльності підприємства споживаються і витрачаються, на відміну від оборотного капіталу, що лише авансується. Але слід зазначити, що на капітал перетворюється не весь обсяг авансованих грошових коштів, а лише той, що забезпечує економічний, соціальний або екологічний ефект. Тому, можна зробити висновок, що оборотні активи й оборотний капітал це дві категорії, які характеризують одні й ті ж об'єкти: грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення, дебіторську заборгованість і запаси.

Погоджуючись з думкою Пархоменка О.П. [3] хибність ототожнення оборотних активів з оборотними коштами полягає в тому, що загальноприйнятий поділ оборотних коштів на оборотні фонди та фонди обігу не враховує такої складової господарських засобів підприємства, як короткострокові фінансові вкладення. До оборотних активів включаються як матеріальні, так і грошові ресурси, тому, поняття оборотних активів є дещо ширшим, ніж поняття оборотних коштів.

Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів також відсутня узгодженість щодо зазначених понять. Деякі дослідники вважають поняття «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні фонди», «поточні активи» синонімами [4, 5], інші об'єднують лише деякі поняття [6], третя група вчених зазначають, що економічний зміст зазначених понять різний, саме тому ототожнювати їх помилково [7, 8].

Маргасова В.Г. виділяє чотири основні школи у процесі дослідження поняття «оборотний капітал»: класичну, представниками якої є А. Сміт, К. Маркс, Д. Рікар-до, Ф. Кене, радянську, сучасну та західну.

Пізніше такі терміни як «оборотні кошти» та «оборотні засоби» часто ототожнювались і трактувались як сума інших понять – оборотних фондів і

фондів обігу у працях Д'яченко В.П., Усатова І.А., Бойчика І.М. та інших.

Алексєєв І.В. та Нич О.І. у своїх дослідженнях розглядають проблему ототожнення суміжних понять та зазначають, що «за своєю суттю всі вони різні і окреслюють різні економічні поняття». Автори головною відмінністю оборотних активів та оборотних коштів вважають тривалість періоду для функціонування, який для оборотних коштів визначають в один рік або кругообіг, а для оборотних активів - в один рік або в операційний цикл. Поняття «оборотні засоби» автори взагалі вважають невірним і таким, що виникло через неточності перекладу з російського поняття «оборотные средства». Категорію «оборотні активи» автори вважають «всеохоплюючою», оскільки саме вона містить у собі інші поняття [7, с 135-136].

Поважний О.С., Крамзіна Н.О. та Кваша Ю.В. у своїх працях також досліджували історію виникнення терміну «оборотні активи», його суть та зв'язок з іншими поняттями. Головною відмінністю між поняттями «оборотні активи» і «оборотні кошти» автори вважають те, що оборотні активи витрачаються у процесі виробництва, тоді як оборотні кошти авансовані у виробництво, тому вони «не витрачаються і не споживаються», внаслідок чого оборотні кошти виступають проміжною ланкою між активом і пасивом балансу [8, с 47-50].

У працях Бетехтіної Л.О. поняття «оборотних активів», «оборотних коштів» та «оборотного капіталу» розглядаються як тотожні. Автор пропонує наступне визначення зазначених понять: оборотний капітал (активи, кошти) – «це активи, які поновлюються з певною регулярністю для забезпечення поточної діяльності, вкладення в які обертаються протягом одного року або виробничого циклу» [5, с. 74]. Сучасні науковці, такі як Поддєрьогін А.М., Білик М.Д. [4, с. 133], Благодатін А.А., Мец В.О. також ототожнюють поняття «оборотні кошти» та «оборотний капітал».

За результатами проведеного дослідження були виділені різні визначення вчених-науковців. Результати їх узагальнення наведені в додатку А1.

Оборотні активи – це мобільна частина майна підприємства, яка за нормальних умов діяльності підприємства перетворюється на грошові кошти в результаті отримання доходу від продажу. Вони складають значну частку всьо-

го майна підприємства і зумовлюють його стійке фінансове становище та інвестиційну привабливість. Тому в сучасних умовах господарювання одним із найактуальніших завдань забезпечення ефективності операційної діяльності підприємств є вдосконалення системи управління оборотними активами.

Характеризуючи активи як об'єкт обліку та управління, необхідно відмітити особливості їх окремих складових частин. Виникає необхідність вибору класифікаційної ознаки активів, згідно з якою буде формуватись політика управління ними на підприємстві. На нашу думку, поділ активів на оборотні та необоротні, з точки зору управління, є найбільш вдалим, так як цей підхід відповідає умовам побудови балансу та відображає участь активів у виробничому процесі. Зокрема, оборотні активи є найбільш ліквідною частиною балансу, але при цьому досить важливим є точне планування їх обсягів у процесі здійснення господарської діяльності, що направлена на отримання прибутку. Відповідно до Національного положення (стандарту) 1 бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» класифікацію оборотних активів представлено у додатку А2.

Проаналізувавши вищенаведені визначення оборотних активів, запропонуємо власне визначення даного поняття. Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу.

Характеризуючи активи як об'єкт обліку та управління, необхідно відмітити особливості їх окремих складових частин. Виникає необхідність вибору класифікаційної ознаки активів, згідно із якою буде формуватись політика управління ними на підприємстві.

Таким чином, необхідність класифікації оборотних активів зумовлена наступними проблемами:

- науковою розробкою питань аналізу оборотних активів;
- покращенням підготовки та підвищенням кваліфікації аналітичних кадрів;
- подальшим удосконаленням методики аналізу оборотних активів.

Ефективність управління оборотними активами істотно залежить від

обґрунтованості їх класифікації, оскільки дозволяє краще планувати, аналізувати, виявляти певні співвідношення та враховувати їх вплив на результати господарської діяльності підприємств. У зв'язку зі змінами в системі управління поточними активами їх класифікація постійно розвивається, з'являються нові критерії поділу.

На сьогоднішній день існує багато різних підходів до класифікації оборотних активів. Як показало дослідження, найбільш розповсюдженими є класифікаційні ознаки оборотних активів, що наведені в додатку А3.

Дуже актуальною у період нестабільності економіки є класифікація оборотних активів за ступенем захищеності від інфляції та ризиком вкладення, оскільки вони дають змогу суб'єктам управління робити висновки щодо можливості стабільного функціонування підприємства та своєчасного отримання коштів від дебіторів.

Поділ оборотних активів за ступенем ліквідності, на нашу думку, також є важливим, оскільки завдяки цьому керівництво підприємства спроможне визначити, наскільки швидко воно зможе погасити свої зобов'язання. Дуже близьким до цієї класифікації є виділення матеріальних та фінансових оборотних активів, оскільки їх ліквідність безпосередньо залежить від форми функціонування.

Дуже поширеною є класифікація поточних активів за характером джерел формування на валові, чисті та власні оборотні активи. Проте нам здається більш обґрунтованою думка автора Кірейцева Г.Г., який за цією ознакою поділяє оборотні активи на власні, залучені та позикові [15]. Така інтерпретація, на нашу думку, є доцільнішою, оскільки у першому випадку власні оборотні активи є частиною чистих, а чисті є складовою валових оборотних активів.

Розподілення оборотних активів на нормовані й ненормовані набуває особливо важливого значення під час визначенні потреби в них.

Бланк І.О. пропонує класифікувати оборотні активи за часом перебування в кругообігу й виділяти початкові, функціональні та накопичені оборотні активи [13]. Вважаємо цей підхід важливим, оскільки підприємству необхідно знати під час здійснення господарської діяльності, яка величина оборотних

активів була у його розпорядженні перед початком операційної діяльності, яка кількість брала участь в операційному циклі і що отримали в кінці.

Отже, проведені теоретичні дослідження поняття оборотних активів та отримане уточнене визначення цієї категорії визначають ключові аспекти в формуванні їх дефініції як економічної категорії. Чітке розуміння сутності оборотних активів має велике практичне значення, адже правильне сприйняття економічної термінології, спрощує роботу кожного підприємця, допомагає прослідкувати та виявити взаємозалежності між різними факторами виробничо-господарської діяльності, що у подальшому дозволить не лише раціонально споживати наявні фінансові ресурси, а й будувати обґрунтовані економічні прогнози щодо доцільності використання та управління оборотними активами підприємства.

Обґрунтована класифікація оборотних активів дасть можливість ефективно управляти оборотними активами, що в кінцевому підсумку впливає на прибутковість та ефективність діяльності підприємства, а також на його фінансову стійкість і незалежність.

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку та аналізу оборотних активів підприємства

За умов економічної та політичної кризи надзвичайної актуальності набувають питання нормативно-правового забезпечення управління господарюючим суб'єктом, що забезпечує раціональна організація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю.

Одним із найважливіших елементів організації обліку оборотних активів є їх оцінка. Як стверджували В.Ф. Палій та Я.В. Соколов, без оцінки та калькуляції губляться основні характеристики бухгалтерського обліку як системи, що виробляє інформацію про найважливіші вартісні узагальнені показники [16]. Тому від того, наскільки об'єктивно оцінені оборотні активи у обліку та фінансовій звітності, залежать управлінські рішення щодо їх формування та використання.

Теоретико-практичні засади у системі бухгалтерського обліку, аналізу і

контролю та напрямки їх удосконалення досліджені багатьма науковцями, серед яких: Богданова О. В. [24], Бондаренко О. С. [25], Бугріменко Р. М. [26], Власова Н. О. [27,28], Волошина В. В. [29], Воронцова І. І. [30], Гаценко-Колумбет О. П. [31], Гросул В. А. [32], Демченко Т. А. [33, 34], Довбня С. Б. [35, 36], Дядюк М. А. [37], Кащена Н. Б. [38], Колумбет О. П. [39-42], Костецький Я. І. [43], Коць О. О. [44], Крута Л. С. [45], Лебедєва А. М. [46], Михайлова О. В. [47], Нужна О. А. [48], Огійчук М. Ф. [49], Окселенко Н. О. [50], Олександренко І. В. [51], Полторак А. С. [52-54], Потапенко О. М. [55], Проскуріна Н. М. [56], П'яткіна Е. В. [57], Руденко І. В. [58], Стеценко Н. А. [59], Фабіянська В. Ю. [60], Филипенко О. М. [61], Черненко Н. О. [62], Шматковська Т.А. [63] та ін.

Одним із найважливіших об'єктів обліку серед оборотних активів є виробничі запаси. Методологічну основу обліку та оцінки виробничих запасів в Україні становлять Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку (Н(П)СБО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] та Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 9 «Запаси» [17]. Зарубіжний досвід обліку та оцінки запасів визначений Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку (МСБО) 2 «Запаси» [18].

Зазначимо, що оцінка виробничих запасів не має суперечити визначеному у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» принципу обачності, згідно якого слід застосувати в бухгалтерському обліку методи оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства [19].

Аналіз змісту П(С)БО 9 та МСБО 2 дає підставу зробити висновок про певну ідентичність більшості положень, що є очевидним, однак деякі аспекти оцінки запасів мають як суттєві, так і несуттєві відмінності (додаток В).

Проведені дослідження свідчать, що найбільш розповсюдженими методами оцінки при вибутті запасів в міжнародній практиці, є ФІФО та середньозваженої собівартості, Україна також не є винятком. Десятиріччя тому також був досить розповсюдженим метод ЛІФО (last - in first out), однак зміни до МСБО 2 «Запаси» заборонили його використання, починаючи із 2005 р.

Хоча, у деяких країнах, зокрема Великобританії та США він широко використовується як у фінансовому, так і управлінському обліку.

На підставі того, що на ТОВ «Чернівціжитлобуд» за рахунок впливу сезонності запаси надходять нерівномірними партіями протягом року, вважаємо, що найдоцільнішим є застосування методу середньозваженої собівартості.

Згідно з П(С)БО 9, запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Сума, на яку первісна вартість запасів перевищує чисту вартість їх реалізації, та вартість повністю втрачених запасів списуються на витрати звітного періоду. Якщо чиста вартість реалізації тих запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу, надалі збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше суми попереднього зменшення, визнається інший операційний дохід із збільшенням вартості цих запасів [17].

Ця методика, визначена законодавцем, є дискусійною, оскільки в сучасних умовах поглиблення інфляційних процесів, проведення переоцінки запасів може суттєво завищувати витрати підприємства, і, як наслідок, викривлювати звітну інформацію.

Згідно вимог П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість оцінюється в балансі за чистою вартістю реалізації [20], в результаті чого з урахуванням наведеної обставини, за поточною дебіторською заборгованістю за реалізовану продукцію, товари, роботи, послуги, передбачено створювати резерв сумнівних боргів як частину загальної суми такої заборгованості, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржниками.

Аналіз звітності ТОВ «Чернівціжитлобуд» свідчить про те, що дебіторська заборгованість відображається без врахування резерву. Зважаючи на те, що на кінець 2020 р. частка чистої реалізаційної вартості на підприємстві становила понад 95 % всієї нарахованої дебіторської заборгованості, широке використання механізму створення резерву є одним із перших заходів на шляху до управління сумнівними та безнадійними боргами.

Згідно вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи», поточні біологічні активи

при їх первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу [21].

Визначення справедливої вартості поточних біологічних активів ґрунтується на цінах активного ринку. За наявності кількох активних ринків поточних біологічних активів їх оцінка базується на даних того ринку, на якому підприємство передбачає продавати поточні біологічні активи.

Однак, попри всі переваги, все ж таки механізм оцінки поточних біологічних активів за справедливою вартістю, передбаченої П(С)БО 30 «Біологічні активи» [21] та МСБО 41 «Сільське господарство» [22], яка ґрунтується на цінах активного ринку за мінусом витрат на місці продажу, є дискусійним.

Законодавче закріплення алгоритму визначення цих цін до сих пір відсутнє, існують лише пропозиції щодо створення спеціально діючих комісій на підприємстві із визначення цін активного ринку. Зважаючи на ситуацію, за якої на більшості сільськогосподарських підприємств кадрове забезпечення фахівцями, які об'єктивно нададуть оцінку ситуації, що склалася на ринку, є незначним, вести мову про дію цих комісій некоректно.

На сьогоднішній день все більше науковців і практиків ставлять під сумнів доцільність дії цього стандарту, оскільки він не в повному обсязі відповідає реаліям ринкової економіки в Україні. Як зазначає Я.В. Соколов, «введення в облік поняття «справедлива вартість» рівнозначно ліквідації бухгалтерського обліку в нашому розумінні» [23, с.142].

Таким чином, підприємства, орієнтуючись на ситуацію співвідношення попиту та пропозиції на регіональному ринку у конкретний момент часу, визнають її одночасно із відображенням «паперових» доходів чи збитків, які взагалі не мали місця у господарському процесі. У результаті цього відбувається спотворення бухгалтерської звітності і порушення принципу історичної (фактичної собівартості).

Вчені наводили деякі пропозиції стосовно розв'язання зазначеної проблеми шляхом створення комісій із визначення справедливої вартості та активних ринків, однак вони не знайшли підтримки на рівні Міністерства фінансів України, яке розробляє методологію обліку.

Таким чином, узгодження елементів облікової політики та удосконалене нормативно-правове забезпечення оцінки активів є одним із важелів впливу на управління ефективністю використання оборотних засобів та господарювання в цілому.

Економіко-правовий аналіз чинної нормативної бази та огляд літературних джерел з обліку, аналізу та контролю оборотних активів наведено у додатках Д1, Д2.

Отже, процес гармонізації національного бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності призвів до виникнення деяких дискусійних питань в частині визнання, оцінки та відображення оборотних активів. При порівнянні підходів до оцінки, виявлені наступні розбіжності, які в майбутньому потребують уніфікації, для чого необхідно:

- проводити оцінку оборотних засобів у випадку, якщо первісну вартість в момент оприбуткування достовірно визначити неможливо за методикою, передбаченою в Наказі про облікову політику підприємства виходячи з суттєвості зазначених засобів;

- списання уцінки запасів залежно від суттєвості інформації відображати в обліку не в складі витрат, а шляхом створення резерву уцінки, який є контр-статтею до статті запасів (подібно до резерву сумнівних боргів);

- трактувати відображення суми відновлення вартості раніше уцінених оборотних засобів не в складі іншого операційного доходу, а списувати її на зменшення витрат за тією статтею, на яку зазвичай списується собівартість запасів;

- запровадити обов'язкове розкриття інформації у фінансовій звітності про події та причини, що викликали збільшення чистої вартості реалізації.

Також вважаємо, що оптимальним для ТОВ «Чернівціжитлобуд» є розрахунок резерву сумнівних боргів на підставі частки безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг на умовах наступної оплати, оскільки ця методика є найпростішою у використанні та найоб'єктивнішою з точки зору визначення коефіцієнта сумнівності.

Висновки за розділом 1

Дослідження теоретичних основ управління оборотними активами промислового підприємства в сучасних умовах господарювання дає підстави зробити наступні висновки:

1. Проведені теоретичні дослідження поняття оборотних активів та отримане уточнене визначення цієї категорії визначають ключові аспекти формуванні їх дефініції як економічної категорії. Проаналізувавши визначення оборотних активів, запропонуємо власне визначення даного поняття з позиції системи обліку, аналізу та контролю, оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу.

2. Обґрунтована класифікація оборотних активів дає можливість ефективно управляти оборотними активами, що в кінцевому підсумку впливає на прибутковість та ефективність діяльності підприємства, а також на його фінансову стійкість і незалежність.

3. Процес гармонізації національного бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності призвів до виникнення деяких дискусійних питань в частині визнання, оцінки та відображення оборотних активів. При порівнянні підходів до оцінки, виявлені наступні розбіжності, які в майбутньому потребують уніфікації, для чого необхідно:

- проводити оцінку оборотних засобів у випадку, якщо первісну вартість в момент оприбуткування достовірно визначити неможливо за методикою, передбаченою в Наказі про облікову політику підприємства виходячи з суттєвості зазначених засобів;

- списання уцінки запасів залежно від суттєвості інформації відображати в обліку не в складі витрат, а шляхом створення резерву уцінки, який є контр-статтею до статті запасів (подібно до резерву сумнівних боргів).

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Облік виробничих запасів на підприємстві

Товариство з обмеженою відповідальністю будівельна фірма «Чернівціжитлобуд» - це сучасна будівельна компанія, основними напрямками діяльності якої є будівництво багатопверхових житлових будинків та об'єктів соціально-побутового призначення. Підприємство реалізує привабливу для клієнтів бізнес-стратегію – працює як з грошима пайовиків, так і зводить будівлі за кошти, направлені державою на молодіжні програми. Кожен замовник квартири може вибрати для себе найбільш оптимальну форму взаєморозрахунків за придбану нерухомість.

Юридична адреса товариства: 58018, м. Чернівці, провулок Індустріальний, 2.

У своїй діяльності ТОВ «Чернівціжитлобуд» користується чинним законодавством та Статутом підприємства.

Основними напрямками діяльності Товариства є: будівельно-монтажні роботи; виробництво цегли, керамблоку, кахелю, черепиці; проектні роботи; виконання функцій генерального замовника, генерального підрядника та генерального проектувальника; здійснення будівництва на замовлення юридичних та фізичних осіб; здійснення будівництва житла з метою його реалізації юридичним та фізичним особам; торговельно-закупівельна діяльність; здійснення транспортно-експедиційних послуг та ін.

Організація бухгалтерського обліку здійснюється на ТОВ «Чернівціжитлобуд» відповідно до наказу «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства» від 31.12.2020 року №486. Згідно яким, ведення бухгалтерського обліку здійснюється за принципами та методами передбаченими Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», НП(С)БО та П(С)БО.

Бухгалтерський облік та управлінський облік ведеться із застосуванням бухгалтерської програми «АКЦЕНТ», «МЕДОК» та вручну. Застосовуються форми меморіальних ордерів, журналів-ордерів та інших облікових реєстрів, розроблені фахівцями підприємства й адаптовані бухгалтерією до нової системи обліку.

Дані облікових реєстрів і додаткових довідок відображаються головним бухгалтером у Головній книзі підприємства (оборотному балансі), що є підставою для складання Балансу підприємства. Фахівцями відділів: постачання, виробничо-технічного, мехдільниці, буд майданчикам, кадрів – неухильно виконуються вимоги працівників бухгалтерії щодо дотримання порядку оформлення первинних документів, звітів і терміну подання їх до обліку.

Розкриємо основні економічні показники діяльності ТОВ «Чернівціжитлобуд» за 2018-2022 роки.

Оцінка основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Чернівціжитлобуд» наведена у додатку Б1. Документи, що підтверджують показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Чернівціжитлобуд» є форми № 1-2.

Як засвідчує додаток Б1 ТОВ «Чернівціжитлобуд» працює прибутково. Основні показники фінансово-господарської діяльності по досліджуваному підприємству за 2018-2022 роки відрізняються постійною тенденцією до зростання. Зареєстрований капітал на протязі 2018-2022 років не змінювався і становить 3110 тис. грн. Чистий дохід від реалізації продукції у 2022 р. порівняно з 2021 р. зріс на 15275,0 тис. грн. або на 15,7 %, як бачимо у 2022 році він мав тенденцію до зростання, що пов'язано насамперед з інфляційними процесами в країні, у тому числі з надмірним збільшенням комунальних послуг, що примушувало ТОВ «Чернівціжитлобуд» постійно збільшувати ціну на готову продукцію.

Що стосується прибутків підприємства, то валовий прибуток у 2018-2022 роках невинно зростав, крім 2021 року де він зменшився у динаміці на 3344,0 тис. грн. або на 8,7 %. Натомість у 2022 році порівняно з 2021 роком він зріс на 249,0 тис. грн. або на 0,7 %. В свою чергу фінансовий результат від операційної

діяльності на протязі останніх двох років зменшується на 6373,0 тис. грн. або на 21,1 % та 1488,0 тис. грн. або на 6,3 % відповідно. На протязі 2018-2020 років фінансовий результат навпаки зростав у динаміці. Чистий фінансовий результат теж на протязі 2018-2020 років зростає у динаміці, натомість у 2021 році та 2022 році він зменшився на 4804,0 тис. грн. або на 20,0 % та 1659,0 або на 8,6%.

Найбільший прибуток у розмірі 24080,0 тис. грн. підприємство отримало у 2020 році, що на 17695,0 тис. грн. або більш ніж у три рази більше ніж він складав у 2019 році. Що ж до витрат досліджуваного підприємства, то слід зазначити, що витрати на збут на протязі 2018-2022 років мали тенденцію до зростання, так у 2022 році порівняно з 2021 роком їх сума зросла у розмірі 236,0 тис. грн. або на 28,3 %. Адміністративні витрати починаючи з 2019 року до 2022 року зростають у динаміці, зокрема у 2022 році їх сума зросла, а саме на 281,0 тис. грн. або на 2,8 %. Інші операційні витрати у 2022 році порівняно з 2021 роком зростають на 1237,0 тис. грн. або на 41,2 %. У 2022 році виникають фінансові витрати та інші доходи у розмірі 98,0 тис. грн. та 1,0 тис. грн. відповідно, у 2021 році вони були відсутні.

Проаналізувавши дані показники, слід зауважити, що прибутковість підприємства на протязі 2018-2020 років невпинно збільшувалася, це відбувалося насамперед завдяки збільшенню цін на реалізовану готову продукцію. Натомість починаючи з 2021 року розмір чистого прибутку зменшувався у динаміці. Негативним явищем слід відзначити зменшення прибутковості у 2022 році, у результаті чого чистий фінансовий результат підприємства знизився на 8,6 %. Основну увагу підприємству, слід приділити зростанню чистої виручки реалізації готової продукції та зменшенню інших операційних витрат, що дозволить покращити фінансово-господарську діяльність у майбутньому. Графічне відображення змін основних показників фінансово-господарської діяльності наведено в додатку Б2.

На основі системи основних показників розрахуємо показники, які характеризують фінансовий стан ТОВ «Чернівціжитлобуд» за 2018-2022 роки (додаток Б3).

Як видно з додатку Б3 баланс підприємства не був абсолютно ліквідним на протязі останніх 5 років. Так у 2018-2022 роках насамперед не виконувалася

перша, друга і частково третя та четверта умова ліквідності, тобто підприємству не вистачало грошових коштів та оборотних активів для покриття кредиторської заборгованості та поточних зобов'язань і короткострокових кредитів та позик. Однак у 2022 році підприємство майже досягнуло ліквідності балансу за виключенням другої умови ліквідності коли легкореалізовані активи не покривають короткострокові зобов'язання. Отже, підприємству необхідно зосередити увагу на зменшенні суми короткострокових зобов'язань, та збільшити обсяги легкореалізованих активів для досягнення абсолютної ліквідного балансу.

Покращення ліквідності у поточному 2022 році підприємства засвідчують також відносні показники ліквідності (додаток Б3). Особливо це виділяється у порівнянні з 2021 роком коли всі показники не відповідали своїм нормативним значенням, а це говорить про те, що підприємство у 2021 році не здатне було перетворювати свої активи в гроші для покриття своїх необхідних платежів в міру настання їх строків та швидкість здійснення цього. І тільки у 2022 році ситуація на підприємстві змінилася у сторону покращення, оскільки відносні показники ліквідності збільшилися і повністю відповідають своїм нормам.

Розвиток виробництва неможливий без виготовлення конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішніх і зовнішніх ринках збуту. Водночас необхідною передумовою здійснення виробничого процесу є наявність достатньої кількості виробничих запасів, які є важливою частиною оборотних активів підприємства.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» запаси - це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [17].

Важливе значення для правильного обліку запасів має порядок їх оцінки. В обліку запаси відображаються за первісною вартістю.

Відповідно до П(С)БО 9 первісною вартістю запасів, придбаних за плату, є собівартість, яка складається з таких фактичних витрат:

- сум, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за

вирахуванням непрямих податків;

- сум ввізного мита;

- сум непрямих податків, які пов'язані з придбанням запасів і не відшкодовуються підприємству;

- транспортно-заготівельних витрат (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів);

- інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою. До таких витрат, зокрема, відносяться прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і покращення якісно-технічних характеристик запасів [17].

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс ТОВ «Чернівціжитлобуд» за первісною вартістю. При цьому, надходження запасів на підприємство можливе шляхом придбання їх за плату, виготовлення власними силами підприємства, внесення до статутного капіталу, одержання підприємством безоплатно.

Однією з важливих умов якісного обліку матеріалів є застосування комп'ютерних програм для автоматизації обліку з передовими методами організації складського господарства та обліку матеріалів. На ТОВ «Чернівціжитлобуд» облік запасів автоматизовано за допомогою програми «АКЦЕНТ».

Для організації безперебійного постачання, розміщення, зберігання і видачі виробничих запасів потрібно правильно організувати складське господарство, тому що в діяльності підприємства не завжди можна добитися повного узгодження темпів постачання матеріальних ресурсів, темпів виробництва і збуту готової продукції.

Первинні документи з обліку виробничих запасів можна розділити на:

- документи з надходження та оприбуткування запасів;

- документи із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів;

- документи з відпуску (списання) сировини, матеріалів на виробництво і

потреби управління (додаток Е).

Дані, відображені в документах, систематизуються на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку за допомогою подвійного запису. Крім того, для забезпечення своєчасного відображення господарських операцій у регістрах бухгалтерського обліку, на підприємствах повинні бути чітко визначені терміни передачі документів з обліку запасів до бухгалтерії.

Оскільки в ТОВ «Чернівціжитлобуд» облік автоматизовано, всі переміщення запасів реєструються в системі в розрізі аналітики (окремих об'єктів – назв запасів) з послідуочим контролем, для якого роздруковують автоматизовані регістри, наприклад оборотно-сальдову відомість для контролю за оборотом за певний період часу і залишками на певну дату або картку рахунку по субконто, якщо потрібно сформуваи аналог картки складського обліку.

Основними обліковими регістрами автоматизованого обліку запасів є: аналіз рахунку – регістр синтетичного обліку та оборотно-сальдова відомість по рахунку – регістр аналітичного обліку.

Для синтетичного обліку запасів призначено 2-й клас Плану рахунків «Запаси», а для виробничих запасів рахунки 20 «Виробничі запаси» та 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети».

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів (у тому числі сировина і матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й товарних матеріалів, відходів основного виробництва.

Таким чином, облік запасів на ТОВ «Чернівціжитлобуд» ведеться з дотриманням вимог чинного законодавства, кореспонденція рахунків відповідає нормативним документам.

Варто зазначити, що при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється на ТОВ «Чернівціжитлобуд» за методом ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів.

Аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей організовується наступним чином:

- у бухгалтерії – у кількісно-сумовому вимірі;

- на складах – у кількісному вираженні.

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, списується з балансу з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації та відповідними особами протягом строку їх фактичного використання.

Основними виявленими негативними аспектами в діяльності ТОВ «Чернівціжитлобуд» в сфері обліку запасів є:

- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства;
- невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів;
- обмеженість контролю використання виробничих запасів;
- складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, що полягає у використанні підприємством бартерного обміну, більше того, обміну на неподібні активи.

Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів до ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

2.2. Облік дебіторської заборгованості на підприємстві

Проблеми щодо формування повної, достовірної і коректної інформації відображення в обліку дебіторської заборгованості з позиції вимог як бухгалтерського, так і податкового законодавства диктують необхідність удосконалення системи її управління.

Проблема вдосконалення обліку дебіторської заборгованості підтверджується збільшенням її частки у складі оборотних активів підприємств. Це пояснюється невиконанням фінансових зобов'язань контрагентів, порушенням нормального циклічного процесу, пов'язаного з перетворенням такого активу в грошові кошти і, як наслідок, погіршенням платоспроможності.

Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості як складової частини активів балансу, перш за все, регламентовано Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [19]. Цей закон розмежовує облік на фінансовий і внутрішньогосподарський (управлінський).

Методологічні засади відображення в обліку інформації про дебіторську заборгованість регламентовано П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», а відображення її у фінансовій звітності – НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Визнання дебіторської заборгованості фінансовим активом регулюється П(С)БО 13 «Фінансові інструменти».

Дебіторська заборгованість відповідно до нормального операційного циклу поділяється на довгострокову та поточну. Поточна дебіторська заборгованість – це частина оборотних активів, яка виникає під час звичайної діяльності підприємства, яка включає в себе процеси постачання, виробництва і реалізації товарів (готової продукції, робіт, послуг).

Для обліку поточної дебіторської заборгованості у плані рахунків визначено рахунки третього класу – рахунки 34 «Короткострокові векселі одержані», 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 38 «Резерв сумнівних боргів» .

Для відображення в обліку поточної дебіторської заборгованості, яка виникає на стадії реалізації товарів (робіт, послуг) призначено активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

Синтетичний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» має субрахунки:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»;
- 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».

Наведені субрахунки деталізують відображення інформації в обліку за розрахунками з покупцями і учасниками промислово-фінансових груп. Цей рахунок не містить субрахунків для детального відображення розрахунків із замовниками.

Облік дебіторської заборгованості здійснюється на підставі первинних

документів, що відображені у додатку Ж. На ТОВ «Чернівціжитлобуд» облік дебіторської заборгованості автоматизовано за допомогою програми «АКЦЕНТ». Основними обліковими регістрами автоматизованого обліку дебіторської заборгованості є: аналіз рахунку – регістр синтетичного обліку та оборотно-сальдова відомість по рахунку – регістр аналітичного обліку.

Наведемо основні проводки обліку розрахунків з покупцями, які використовуються ТОВ «Чернівціжитлобуд» (додаток Г1).

Облік резервів за сумнівною дебіторською заборгованістю, щодо якої є ризик неповернення, ведеться на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів». За кредитом рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» відображається створення резерву сумнівних боргів у кореспонденції з рахунками обліку витрат, за дебетом - списання сумнівної заборгованості в кореспонденції з рахунками обліку дебіторської заборгованості або зменшення нарахованих резервів у кореспонденції з рахунком обліку доходів. Аналітичний облік на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» ведеться в розрізі боржників чи за строками непогашення дебіторської заборгованості.

Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображається у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат. Виключення безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги з активів здійснюється з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів.

У разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів безнадійна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги списується з активів на інші операційні витрати. Сума відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості включається до складу інших операційних доходів.

Поточна дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг, що визнана безнадійною, списується з балансу з відображенням втрат у складі інших операційних витрат.

Інша дебіторська заборгованість – це поточна заборгованість з річними дебіторами за виданими авансами, нарахованими доходами, за претензіями, за

відшкодування завданих збитків, за позиками кредитних спілок та за іншими операціями (додаток Г2).

Документальне оформлення іншої поточної дебіторської заборгованості [71, с.224] наведено у додатку З.

Облік розрахунків з різними дебіторами ведуть на рахунку 37 з відповідними субрахунками. Сальдо субрахунків може бути як дебетовим так і кредитовим.

Наведемо основні проводки обліку розрахунків з підзвітними особами ТОВ «Чернівціжитлобуд» (додаток Г3).

Таким чином, облік дебіторської заборгованості на ТОВ «Чернівціжитлобуд» ведеться з дотриманням вимог чинного законодавства, кореспонденція рахунків відповідає нормативним документам.

Отже, зростання дебіторської заборгованості у складі оборотних активів підприємства зумовлює зменшення його платоспроможності, що може призвести до кризового стану. З метою вирішення вищезазначених проблем запропоновано уточнити відповідні норми законодавства та наведено рекомендації щодо внесення змін до Плану рахунків, з метою полегшення обліку розрахунків із дебіторами.

Зокрема, для усунення неузгодженостей в нормативно-правових актах та запобігання перекрученню інформації про дебіторську заборгованість в бухгалтерському обліку пропонуємо змінити назву субрахунку 363 на «Розрахунки з учасниками об'єднань підприємств» та навести в Інструкції про застосування плану рахунків таку коротку характеристику субрахунку 363: «За дебетом субрахунку відображається збільшення, виникнення заборгованості підприємства, яке входить до об'єднання підприємств, а за кредитом – його зменшення в результаті погашення або взаємозаліку».

Запропоновано доповнити субрахунки рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» субрахунками 365 «Розрахунки з вітчизняними замовниками» і 366 «Розрахунки з іноземними замовниками» з відповідним корегуванням характеристик субрахунків 361 і 362 Інструкції про застосування плану рахунків. Запропонована кореспонденція рахунків дозволить розширити можливості адекватного відображення операцій з передачі права власності на

реалізовані партії готової продукції вітчизняним замовникам, відокремити їх від реалізації товарів покупцям. Це підвищить аналітичність розрахунків з дебіторами, розподіливши їх як за контрагентами, так і галузями економічної діяльності.

2.3. Облік грошових коштів на підприємстві

Грошові кошти як найліквідніші активи є ключовим елементом ринкової економіки і фінансово-господарської діяльності, пов'язаної з розрахунками всередині підприємства і за його межами. За допомогою грошових коштів закупають сировину, основні засоби, розраховуються з працівниками по оплаті праці тощо, нарощують масштаби і збільшують обсяги виробництва продукції (виконання робіт і надання послуг). Необхідною умовою для збереження і раціонального використання грошових коштів в касі й на поточно-му рахунку є правильне оформлення первинної документації при їх надходженні й вибутті, що досить суттєво впливає на достовірність показників при заповненні форм фінансової звітності. У зв'язку зі змінами вимог до її заповнення назріла необхідність перебудови обліку касових і банківських операцій щодо фіксації надходження і витрачання коштів за видами господарської діяльності.

Принципи формування первинного та поточного забезпечення обліку коштів базуються на загальних принципах ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (ст. 4). Всі підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність у грошовій одиниці України (ст. 5) [19].

Касові операції здійснюють відповідно до «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», яке затверджене постановою Правління Національного банку України від 15 грудня 2004 р. № 637 зі змінами та доповненнями. Порядок організації роботи установами банків України з готівкового обігу регулює «Інструкція про касові операції в банках України», затверджена постановою Правління Національного банку України

від 14 серпня 2003 р. № 337.

Для зберігання коштів і здійснення всіх видів банківських операцій юридичні та фізичні особи відкривають в установах банків рахунки, що регулюється Законом України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III зі змінами та доповненнями та «Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валюті», яка затверджена постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р. № 492. зі змінами та доповненнями.

При здійсненні операції з готівковими коштами підприємство зобов'язане мати спеціально обладнане приміщення – касу або робоче місце касира. Каса – спеціально обладнане та ізольоване приміщення, призначене для приймання, видачі й тимчасового зберігання грошей. Крім готівки, у касі зберігається грошові документи, а також дорогоцінні метали.

На ТОВ «Чернівціжитлобуд» касові операції виконує касир. У касира є нормативні документи, що визначають організацію та порядок ведення касових операцій. Касир несе матеріальну відповідальність за зберігання всіх прийнятих ним цінностей. ТОВ «Чернівціжитлобуд», яке здійснює операції з готівкою в національній валюті, установлює ліміт каси і строки здавання готівкової виручки (готівки). Ліміт каси – граничний розмір суми готівки, що може залишатися в касі в позаурочний час. Готівку, що перевищує встановлений ліміт каси, здають до банку для зарахування на рахунки. Банкам і підприємцям ліміт каси не встановлюють.

Встановлення ліміту каси проводить підприємство самостійно на підставі розрахунку середньоденних надходжень і видачі готівки. Для цього сума виручки (надходження до каси) за будь-які три місяці з останніх дванадцяти ділиться на кількість робочих днів підприємства за три місяці. Середньоденні надходження (видачі) готівки є сумою, яка береться для встановлення ліміту каси і затверджується внутрішніми наказами підприємства.

Гроші в касі на ТОВ «Чернівціжитлобуд» оприбутковують за прибутковим касовим ордером (ф. № КО-1), а видача готівки з каси підприємства проводиться за видатковим касовим ордером (ф. № КО-2) або платіжними (розрахунково-платіжними) відомостями. Усі прибуткові та

видаткові касові ордери та документи, що їх замінюють, до передачі в касу реєструються бухгалтерією в Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів (ф. № КО-3 або № КО-3а). Надходження і видачу готівки в касі підприємства облічують в касовій книзі (ф. № КО-4), другий відривний примірник касової книги є звітом касира. Особливістю касової книги є те, що вона брошурується та скріплюється печаткою підприємства. Кількість листів у касовій книзі засвідчується підписами керівника та головного бухгалтера підприємства. На нашу думку, для зручності складання Касової книги та з метою недопущення помилок у записах при її формуванні доцільно застосовувати допоміжні відомості, що відображатимуть обороти за дебетом і кредитом рахунка 30 «Каса». В кінці кожного робочого дня на підставі відомості заносить інформацію до Касової книги, попередньо згрупувавши дані за надходженням готівки в касу та її видатком у розрізі кореспондуючих рахунків.

Ведення бухгалтерського обліку касових операцій здійснюють на активному синтетичному рахунку 30 «Готівка». На ТОВ «Чернівціжитлобуд» облік грошових коштів автоматизовано за допомогою програми «МІНІ МАКС». Основними обліковими регістрами автоматизованого обліку грошових коштів є: аналіз рахунку – регістр синтетичного обліку та оборотно-сальдова відомість по рахунку – регістр аналітичного обліку.

Такий детальний розгляд положень з обліку грошових коштів викликаний тим, що завершальним етапом на цій його ділянці є відображення інформації у Звіті про рух грошових коштів у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Це передбачено наказом мінфіну від 07.03.2018 року № 3 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], що зумовило виникнення нових вимог стосовно фіксацій надходження й витрачання коштів. Якщо раніше у Звіті про рух грошових коштів інформація подавалась у розрізі кореспондуючих рахунків без чіткого виокремлення за видами діяльності, то нині формування й узагальнення даних істотно ускладнюється відсутністю в первинних документах з надходження й вибуття готівки окремої колонки для віднесення щойно здійсненої операції до певного виду господарської діяльності. У касових і банківських документах необхідно реєструвати

одночасно вид господарської діяльності з метою належного узагальнення даних у касовій книзі, регістрах бухгалтерського обліку, де потрібно виділити окремі колонки для фіксації цих сум за видами господарської діяльності.

Як зазначалося, надходження й вибуття готівки оформлюється прибутковими (ф. № КО-1) і видатковими (ф. № КО-2) касовими ордерами. Тому, доцільно внести зміни у прибутковий та видатковий касові ордери (додатки И), доповнивши їх окремими даними про операційну, інвестиційну та фінансову діяльність.

Потреба в цій інформації вельми необхідна, оскільки касир може знати, а може й не знати до якого виду діяльності відносити ту чи іншу операцію. Слід у відповідній колонці первинних документів головному бухгалтеру або іншій відповідальній посадовій особі зазначати назву виду діяльності: операційна (опр.), інвестиційна (інв.), фінансова (фін.) або їх шифр.

На основі підписаних первинних документів касир заповнює касову книгу (додаток К) зазначаючи суми здійснених операцій за видами діяльності.

Наприкінці кожного робочого дня касир підсумовує операції за день, визначає залишок грошей у касі на наступний день і передає до бухгалтерії, як звіт касира, під розписку в касовій книзі відривний листок касової книги з копіями записів за день та доданими прибутковими і видатковими касовими документами.

Бухгалтерська обробка звітів касира полягає у старанній перевірці правильності оформлення прибуткових і видаткових касових документів, відповідності записів у звіті даним доданих до них документів, підрахунку підсумків операцій за день і залишків на початок і кінець робочого дня.

Мають бути звірені також суми одержаної і зданої готівки в установи банків з відповідними виписками банків за поточними рахунками. Після перевірки касового звіту в спеціальній графі проставляють кореспондуючі рахунки.

Варто зазначити, що в бухгалтерському обліку операції по розрахунковому рахунку відображають на основі виписок банку й прикладених до них розрахунково-платіжних документів. Установи банків періодично (не рідше одного разу на місяць) видають ТОВ «Чернівціжитлобуд» через

уповноважену підприємством особу виписку з поточного рахунку (додаток Л) з копіями документів, на підставі яких банк здійснював операції.

При бухгалтерському обробленні виписки з поточного рахунку на її полях поряд з відповідною сумою проставляють кореспондуючі рахунки за кожною господарською операцією. Після одержання з банку виписки з поточного рахунку головний бухгалтер – Боричевська О.Є. відмічає вид господарської діяльності й перевіряє відповідність записів документам і записам бухгалтерії підприємства.

Для зменшення інформаційного навантаження на бухгалтерію підприємства в кінці року – додатково пропонуємо в автоматизованому реєстрі синтетичного обліку окремою колонкою відобразити суми операцій за видами господарської діяльності (операційної, фінансової та інвестиційної). Аналогічним чином будуть доповнені реєстри синтетичного обліку по рахунку 31 «Рахунки в банках» та рахунку 33 «Інші кошти».

Згруповані таким чином показники про рух грошових коштів будуть слугувати інформаційною базою для заповнення аналітичних даних до рахунків 30, 31, 33. Практичне застосування пропозицій щодо побудови первинних документів і відповідних реєстрів зведе заповнення Звіту про рух грошових коштів до простого перенесення інформації із облікових реєстрів до Звіту, що не буде викликати труднощів, додаткових затрат робочого часу в бухгалтера.

Наведемо основні господарські операції по касі та їх відображення в обліку на ТОВ «Чернівціжитлобуд» (додаток И1).

Таким чином, облік касових операцій на ТОВ «Чернівціжитлобуд» ведеться з дотриманням вимог чинного законодавства, кореспонденція рахунків відповідає нормативним документам.

Отже, запропоновані форми первинних документів і облікових реєстрів дають змогу систематизувати інформацію про рух грошових коштів підприємства за видами діяльності протягом року, що полегшує процес заповнення Звіту про рух грошових коштів в кінці року.

Висновки за розділом 2

Дослідження організаційно-методичних аспектів обліку оборотних активів промислового підприємства дає підстави зробити наступні висновки:

1. Основними шляхами подолання проблем ведення обліку виробничих запасів на досліджуваному підприємстві є: підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства, яке забезпечується запровадженням більш сучасних інформаційних технологій обробки економічної інформації; удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів; узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів.

2. Для усунення неузгодженостей в нормативно-правових актах та запобігання перекрученню інформації про дебіторську заборгованість в бухгалтерському обліку пропонуємо змінити назву субрахунку 363 на «Розрахунки з учасниками об'єднань підприємств» та навести в Інструкції про застосування плану рахунків таку коротку характеристику субрахунку 363: «За дебетом субрахунку відображається збільшення, виникнення заборгованості підприємства, яке входить до об'єднання підприємств, а за кредитом – його зменшення в результаті погашення або взаємозаліку».

Запропоновано доповнити субрахунки рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» субрахунками 365 «Розрахунки з вітчизняними замовниками» і 366 «Розрахунки з іноземними замовниками» з відповідним корегуванням характеристик субрахунків 361 і 362 Інструкції про застосування плану рахунків.

3. Облік касових операцій на ТОВ «Чернівціжитлобуд» ведеться з дотриманням вимог чинного законодавства, кореспонденція рахунків відповідає нормативним документам. Нами запропоновані вдосконалені форми первинних документів і облікових регістрів з обліку грошових коштів, що дають змогу систематизувати інформацію про рух грошових коштів підприємства за видами діяльності протягом року.

РОЗДІЛ 3

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Аналіз складу, руху та ефективності використання оборотних активів

Головним напрямом аналізу оборотних активів ТОВ «Чернівціжитлобуд» є вивчення змін, які відбулися в:

- складі, структурі та динаміці оборотних активів;
- співвідношенні темпів зростання оборотних активів та темпів зростання реалізації;
- якості оборотних активів та ефективності їх використання.

Аналіз оборотних активів на досліджуваному підприємстві ТОВ «Чернівціжитлобуд» розпочнемо з аналізу динаміки оборотних активів, розглянемо зміни в складі та структурі оборотних активів. Наступним кроком буде проведення аналізу динаміки та структури окремих складових оборотних коштів, зокрема запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів.

На основі додатку М1 проведемо аналіз динаміки оборотних активів за 2019-2022 рр. на ТОВ «Чернівціжитлобуд».

Дані додатку М1 засвідчують, що сума оборотних активів за 2022 рік порівняно з 2021 роком зросла на 10423,0 тис. грн. або на 115,0 %. Це відбулося за рахунок насамперед зростання суми готової продукції на 5076,0 тис. грн. або на 109,6 %, грошових коштів на 3122,0 тис. грн. або більш ніж у 7 разів, дебіторської заборгованості на 2076,0 тис. грн. або на 66,2 %, виробничих запасів на 236,0 тис. грн. або на 29,5 %. Натомість зменшилася сума інших оборотних активів на 87,0 тис. грн. або на 98,9 %. Товари на ТОВ «Чернівціжитлобуд» станом на кінець 2019, 2020, 2021 та 2022 років були відсутні. Слід зазначити, що зростання оборотних активів на підприємстві є позитивним явищем.

Подальшим кроком є – аналіз складу та структури оборотних активів. Здійснимо аналіз структури за Звітом про фінансовий стан підприємства додаток М2 та за періодом функціонування, ступенем ризику додаток М3.

Розглядаючи зміни структури розміщення оборотних коштів, можна зробити умовивід, що у 2022 році найбільша частка оборотних активів припадає на готову продукцію і складає 48,81 % та дебіторську заборгованість – 26,74 %. Питома вага готової продукції у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилась на 1,28 %. Натомість збільшилась питома вага грошових коштів, а саме на 13,59 %.

Зменшується питома вага і дебіторської заборгованості в складі оборотних активів у 2022 році на 7,85 % і складає 26,74 % проти 34,59 % у 2021 році. Незначне зменшення по питомій вазі простежується і по іншим оборотним активам – на 0,97 % та виробничим запасам – на 3,50 %.

Варто підкреслити, що структура оборотних активів напряму залежить від приналежності підприємства до тої чи іншої діяльності, галузі. ТОВ «Чернівціжитлобуд» – підприємство будівельної промисловості, зокрема тому частка готової продукції та дебіторської заборгованості такі великі в загальному підсумку оборотних активів підприємства.

Наступним кроком аналізу – є аналіз структури оборотних активів за характером участі в операційному процесі, за періодами функціонування, ступенем ризику вкладення в капітал.

За характером участі в операційному процесі розрізняють оборотні активи у сфері виробництва (запаси) і сфері обігу (дебіторська заборгованість, готівка).

За періодом функціонування оборотні активи складаються з постійної і змінної частин, тобто із залежної і не залежної від сезонних коливань обсягів діяльності підприємства.

Залежно від ступеня ризику вкладення капіталу розрізняють оборотні активи:

- з мінімальним ризиком вкладень (кошти, короткострокові фінансові вкладення);
- з малим ризиком вкладень (дебіторська заборгованість за винятком

сумнівних боргів, виробничі запаси за винятком залежаних, залишки готової продукції за винятком тих, що не мають попиту, незавершене виробництво);

- з високим ризиком вкладень (сумнівна дебіторська заборгованість, залежані запаси, готова продукція, що не має попиту).

За характером участі в операційному процесі на досліджуваному підприємстві найбільшу частку в 2022 році складають активи у сфері виробництва 55,13 % від загальної суми оборотних активів. Частка активів у сфері обігу складає у 2022 році 44,87 % (додаток М2). Варто відмітити, що диспропорція такого поділу оборотних активів у 2021 році була ще більшою – активи у сфері обігу складала 39,13 % натомість у сфері виробництва 60,87 %.

За ступенем ризику вкладання в 2022 році найбільшу питому вагу мали активи з невисоким ступенем ризику вкладання – 59,40 %, активи з мінімальним ризиком складають 31,20 % в 2022 році, з високим ризиком – 9,40 % (додаток М3).

Значний вплив на фінансово-господарський стан ТОВ «Чернівціжитлобуд» справляє стан запасів. За для нормального функціонування суб'єкта господарювання запаси мають бути оптимальними. Зростання частки запасів переважно свідчить:

- а) про збільшення обсягів діяльності;
- б) про намагання зберегти кошти від знецінювання у зв'язку з інфляцією;
- в) про неефективне використання запасів, у результаті чого значний обсяг капіталу заморожується на досить тривалий час у запасах, сповільнюється його оборотність. Одночасно, виникають проблеми з ліквідністю, зростає псування сировини, збільшуються складські витрати, а це негативно впливає на фінансові результати діяльності і відбувається спад ділової активності підприємства.

Крім цього, нестача запасів призводить до перебоїв у процесі виробництва, до недовантаження виробничої потужності, падіння обсягів випуску продукції, зростання собівартості, до збитків, що також негативно позначається на фінансово-господарському стані. Тому ТОВ

«Чернівціжитлобуд» має прагнути до того, щоб забезпечувати виробництво вчасно й у повному обсязі всіма необхідними ресурсами і щоб вони не залежувалися на складах.

Оцінку стану запасів варто починати з вивчення їхньої динаміки (додаток М4).

В цілому запаси ТОВ «Чернівціжитлобуд» у 2022 році порівняно з 2021 роком зросли на 5312,0 тис. грн. або на 97,8 %. Слід зазначити що у 2019 році запаси склали, лише 346,0 тис. грн.

Високе зростання запасів пов'язано з зростанням готової продукції у сумі 5076,0 тис. грн. чи на 109,6 %. Зросла у динаміці вартість сировини і матеріалів на 241,0 тис. грн. або на 47,2 %, вартість запасних частин на 93,0 тис. грн. або на 51,1 % та вартість палива на 4,0 тис. грн. або на 133,3 %. За 2022 рік на ТОВ «Чернівціжитлобуд» не виникала вартість купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів. А вартість товарів і зовсім була відсутня станом на кінець року 2019-2022 років. І лише малоцінні швидкозношувані предмети у складі запасів зменшились у динаміці на 20,0 тис. грн. або на 95,2 % (додаток М4).

Питанню оцінки структури запасів не будемо приділяти багато часу і розглянемо її на основі додатку М5.

Найбільшу питому вагу в запасах підприємства складає готова продукція – 90,37 % у 2022 році, проти – 85,29 % у 2021 році. Незначну мізерну частку складають – малоцінні швидкозношувані предмети – 0,01 % та паливо – 0,07 %.

Управління грошовими коштами має таке саме значення, як і управління запасами та дебіторською заборгованістю. Вдале керування грошовими потоками полягає в тому, щоб тримати на рахунках необхідну мінімальну суму готівки, яка потрібна для поточної оперативної діяльності. Сума коштів, необхідна підприємству, котрим добре управляють, - це, по суті, страховий запас, призначений для покриття короткочасної незбалансованості грошових потоків. Вона має бути такою, щоб її вистачало для проведення всіх першочергових платежів.

Оскільки кошти, перебуваючи в касі або на рахунках у банку, не приносять доходу, а їхні еквіваленти – короткострокові фінансові вкладення –

мають низьку прибутковість, їх потрібно мати на рівні безпечного мінімуму. Наявність великих залишків грошей протягом тривалого часу може бути результатом неправильного використання оборотного капіталу.

У процесі аналізу необхідно вивчити динаміку залишків готівки на рахунках у банку і період перебування капіталу в цьому виді активів.

Проведемо аналіз динаміки та структури грошових коштів ТОВ «Чернівціжитлобуд» за 2019-2022 рр. в додатку М6 та М7.

Загальна сума грошових коштів ТОВ «Чернівціжитлобуд» в 2022 році збільшилася на 3122,0 тис. грн. в порівнянні з 2021 роком та зросла більш ніж у 7 разів в порівнянні з 2021 роком.

Враховуючи, що сума грошових коштів та їх еквівалентів в іноземній валюті була відсутня у 2022 році, власне як і 2019 та 2021 роках, грошові кошти в національній валюті у 2022 році зросли більш ніж у 7 разів порівняно з 2021 роком, а порівнюючи з 2019 роком грошові кошти зросли більш ніж у 4 рази. Грошові кошти та їх еквіваленти в іноземній валюті виникли лише у поточному 2020 році у сумі 30,0 тис. грн.

Питому вагу грошових коштів підприємства можна представити наступним чином: готівка, поточний рахунок у банку, інші рахунки в банку, грошові кошти в дорозі, еквіваленти грошових коштів

Грунтуючись на даних додатку М7 можна побачити, що на протязі 2019-2021 років на ТОВ «Чернівціжитлобуд» була відсутня готівка, однак у 2022 році вона виникла і складає на кінець року 4,0 тис. грн. Інші рахунки у банку зовсім не виникали на протязі 2019-2022 років. Грошові кошти в дорозі виникли лише у 2022 році у сумі 745,0 тис. грн. А еквіваленти грошових коштів на кінець 2021 року як власне і 2022 року складають 349,0 тис. грн. На поточному рахунку підприємства у 2022 році знаходиться готівка у розмірі 2436,0 тис. грн., зокрема її сума у 2021 році була значно меншою – 63,0 тис. грн., у 2020 році на поточному рахунку було 8912,0 тис. грн.. Вважаємо, що таке надмірне зростання готівки на поточному рахунку у банку, може призвести до знецінення частини коштів, у зв'язку нестабільним курсом валюти.

Додаток М7 засвідчує, що найбільшу частку у грошових коштах у 2022 році займає поточний рахунок у банку – 68,93 %.

З метою визначення ефективності використання грошових коштів є необхідність у розрахунках періоду перебування капіталу в готівці.

Здійснимо розрахунок показників перебування капіталу в готівці на ТОВ «Чернівціжитлобуд» за 2020-2022 рр. в додатку М8.

На підставі даних додатку М8 та М9 можна побачити, що за 2022 рік період перебування капіталу в готівці зростає на 14 днів, що є негативним явищем. В 2021 році період склав 2 дні, в 2022 році 16 днів. Це зростання відбулося за рахунок суттєвого зростання середніх залишків вільної готівки, а саме на 3122,0 тис. грн. чи більш ніж у 7 разів. Кількість оборотів середнього залишку коштів об'єктивно зменшилася на 129,0 оборотів в порівнянні з 2021 роком. Керівництву ТОВ «Чернівціжитлобуд» необхідно прийняти заходи, щодо збільшення кількості оборотів середнього залишку коштів.

Дебіторська заборгованість – це заборгованість підприємств, організацій, осіб підприємству. Це як безвідсоткова позика клієнтам. Розмір дебіторської заборгованості визначається умовами підприємства щодо розрахунків зі своїми клієнтами. Якщо ці умови суворі, менше клієнтів купують його товари в кредит, зменшується обсяг реалізації, отже, зменшується величина дебіторської заборгованості за рахунками клієнтів. З іншого боку, якщо розрахункові умови послаблюються, з'являється більше замовників, зростає обсяг реалізації і сума дебіторської заборгованості за рахунками клієнтів. Послаблення умов розрахунків має як переваги, так і недоліки

Визначимо, які зміни відбулися в складі та структурі дебіторської заборгованості на кінець звітної періоду порівняно з початком, а також у питомій вазі дебіторської заборгованості щодо загальної суми оборотних активів додаток М10.

З даних додатку М10 можна побачити, що в цілому дебіторська заборгованість зростає на 2076,0 тис. грн. або на 66,2 %. Це відбулося за рахунок насамперед дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги яка зросла у поточному році на 1197,0 тис. грн. або на 171,5 %, дебіторської

заборгованості з бюджетом та іншої поточна дебіторська заборгованість на 185,0 тис. грн. чи на 24,0 % та на 694,0 тис. грн. чи на 41,7 % відповідно.

Варто зазначити, що частка дебіторської заборгованості у загальній сумі оборотних активів склала 26,74 % у поточному році, і порівняно з 2021 роком зменшилася на 7,85 %. У виручці від реалізації дебіторська заборгованість складає 4,63 % і зростає на 1,41 % порівняно з 2021 роком.

Для аналізу частки сумнівної заборгованості в її загальній сумі потрібно суму резерву сумнівних боргів. На досліджуваному підприємстві згідно наказу Про облікову політику резерв сумнівних боргів не створюється.

Провівши аналіз динаміки дебіторської заборгованості, проведемо оцінку її структури Додаток М11.

З даних додатку М11 можна побачити, що склад дебіторської заборгованості в 2022 році повністю змінився. Частка дебіторської заборгованості за товари роботи, послуги, склала 36,36 %, хоча в 2021 році та в 2020 році вона складала 22,26 % та 49,39 % відповідно. Питома вага дебіторської заборгованості з бюджетом склала у 2022 році 18,36 %, що на 6,26 % менше порівняно з 2021 роком.

Питома вага іншої дебіторської заборгованості у 2022 році склала 45,28 %, що на 7,84 % менше порівняно з 2021 роком.

Подальшим кроком аналізу є розрахунок тривалості періоду погашення та коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості ТОВ «Чернівціжитлобуд» за 2020-2022 рр. (див. додаток М12.).

Як видно з даних додатку М12 за досліджуваний період середні залишки дебіторської заборгованості зросли на 65,0 тис. грн. чи на 1,6 %. Виручка від реалізації також зросла на 15275,0 тис. грн. чи на 13,3 %. Відповідно тривалість обороту у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилася на 2 дні або на 12,5 %, що є позитивним явищем. Кількість оборотів дебіторської заборгованості у виручці від реалізації зросла у 3 рази або на 12,5 %. Отже за поточний період на підприємстві покращилася ситуація з поверненням дебіторської заборгованості контрагентами, що позитивно впливає на фінансово-господарську діяльність (рис. 3.1).

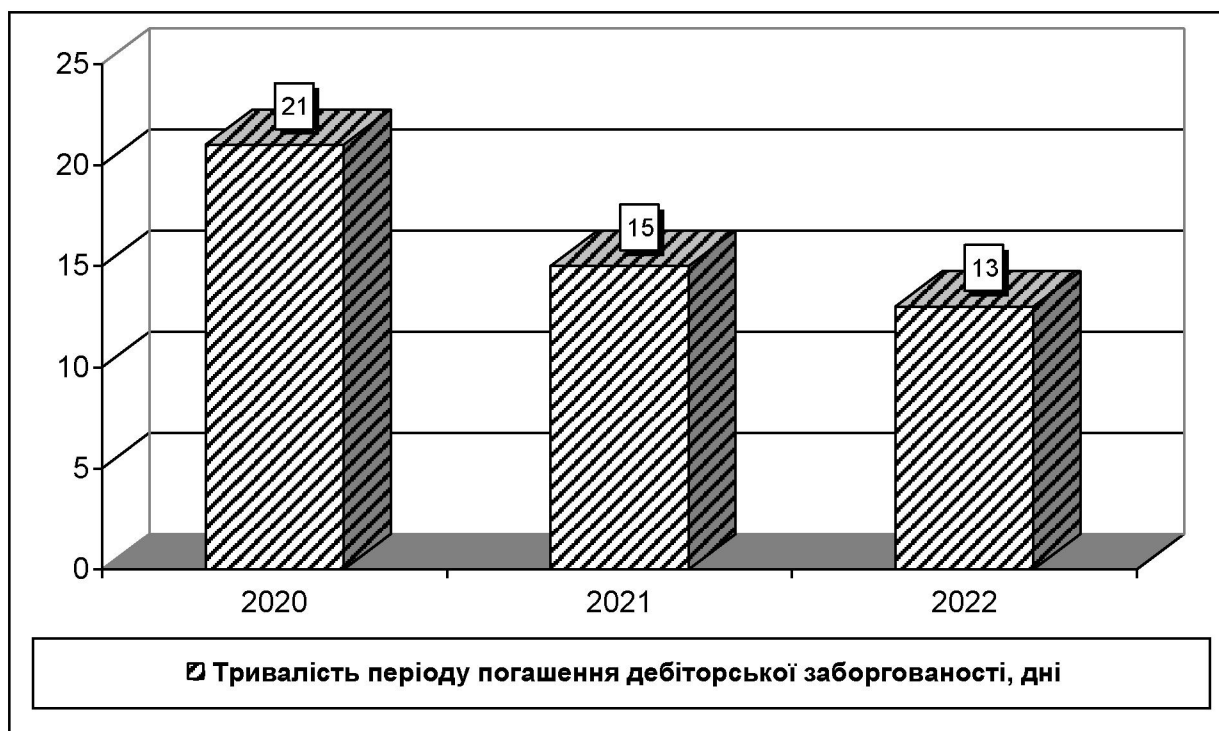

Рис. 3.1. Динаміка тривалості періоду погашення дебіторської заборгованості на ТОВ «Чернівціжитлобуд» за 2020-2022 рр.

У подальшому періоді для забезпечення фінансової рівноваги та підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «Чернівціжитлобуд» необхідно підвищити економічну прибутковість за рахунок скорочення витрат своєї діяльності, особливо адміністративних витрат, та підвищення доходів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Заключний крок аналізу оборотних активів полягає у визначенні основних показників ефективності використання оборотних активів на ТОВ «Чернівціжитлобуд» (див. табл. 3.1).

Для прискорення оборотності дебіторської заборгованості на ТОВ «Чернівціжитлобуд» необхідно вжити наступних заходів: надати знижки покупцям за скорочення термінів погашення заборгованості, щоб спонукати їх оплатити рахунки до встановленого терміну оплати; введення штрафних санкцій за прострочення платежу; оформляти угоди з покупцями комерційним векселем з одержанням певного процента за відстрочку платежу; відпускати товари покупцям на умовах передоплати; використовувати механізму факторингу.

Таблиця 3.1

Оцінка основних показників аналізу ефективності використання оборотних активів ТОВ «Чернівціжитлобуд» за 2020-2022 роки

№ з/п	Показник	Роки			Відхилення (+;-)	
		2020	2021	2022	2022/	2022/
					2020	2021
1.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5,930	10,736	5,778	-0,152	-4,958
2.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,169	0,093	0,173	0,004	0,080
3.	Коефіцієнт прибутковості оборотних активів	2,424	2,126	0,904	-1,520	-1,222
4.	Тривалість одного обороту	61	34	62	1	28
5.	Сума вивільнення оборотних активів за рахунок прискорення оборотності, тис. грн.	+4171,2	-7301,0	+8759,5	4588,3	16060,5
6.	Матеріаломісткість виробленої на підприємстві продукції	0,628	0,550	0,450	-0,178	-0,100

Данні табл. 3.1 засвідчують, що ТОВ «Чернівціжитлобуд» неефективно використовує свої оборотні активи, адже число обертів здійснених оборотними активами підприємства за 2022 рік зменшується. Тривалість одного обороту складає 62 дні і зростає у динаміці на 28 днів. Сума залучених оборотних активів за рахунок уповільнення оборотності за 2022 рік складає 8759,5 тис. грн. і збільшується порівняно з 2021 роком на 16060,5 тис. грн.

Вивчивши різні вітчизняні і зарубіжні джерела, присвячені розробці показників ефективності використання оборотних активів підприємства, вважаємо за доцільне запропонувати ТОВ «Чернівціжитлобуд» використовувати вищенаведені показники з метою оцінки ефективності використання його оборотних активів, адже ефективне їх використання сприяє зниженню собівартості продукції та зростанню рентабельності будівельного виробництва, а отже і підвищенню рівня прибутковості ТОВ «Чернівціжитлобуд».

3.2. Удосконалення організації ведення обліку оборотних активів в умовах використання сучасних інформаційних технологій

В економіці України відбуваються суттєві зміни, обумовлені глобалізацією підприємницької діяльності, швидкими темпами розвитку інформаційних технологій. В зв'язку з новими умовами змінюється роль бухгалтерського обліку і суттєвому коригуванню підлягають методологічні та методичні аспекти його організації.

В умовах автоматизованої обробки інформації бухгалтерський облік і бухгалтерська інформація використовується більш широко ніж при ручній обробці даних, що обумовлено рядом факторів, основними з яких є: обробка і зберігання великої кількості однакових в структурному плані одиниць облікової інформації; здійснювання вибірки інформації з великої кількості даних; виконання складних математичних розрахунків; одержання в лічені хвилини паперових копій будь-якого документа (первинних документів, форм звітності тощо); багаторазове відтворення будь-яких дій.

Використання обчислювальної техніки в обліку не зачіпає методологічні принципи того чи іншого виду обліку, а тільки змінює технологію обробки облікової інформації.

Засоби автоматизації дозволяють практично повністю вирішити проблему точності та оперативності інформації і прискорюють процес обліку. Протягом декількох хвилин можуть бути підготовлені різноманітні і деталізовані дані, які необхідні для прийняття управлінських рішень. До того ж при зміні даних на одному робочому місці результати одразу ж стають доступними всім користувачам, які працюють в мережі. Тому при такій організації вимагається висока дисципліна користувачів і відповідна кваліфікація всіх співробітників, які вносять інформацію до загальної бази даних.

Обчислювальні технології також суттєво підвищують якість обробки облікової інформації. При цьому застосування комп'ютерів змінює зміст та організацію праці облікового персоналу, зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових

показників, заповнення реєстрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію й удосконалення обліку.

Головним призначенням бухгалтерської програми є полегшення рутинної роботи бухгалтера зі складання різних відомостей, журналів та звітів. За умови правильного рознесення сум первинних документів по синтетичних рахунках, точного значення аналітичних об'єктів зведені дані розраховуються комп'ютером автоматично. До того ж, край низькою є ймовірність припущення арифметичних помилок, а також помилок, пов'язаних з неправильним перенесенням тієї чи іншої цифри.

Під організацією бухгалтерського обліку, як складової організаційної функції управління підприємством, розуміють цілеспрямовану діяльність керівників підприємства зі створення постійного обліку з метою забезпечення необхідною інформацією для потреб управління та здійснення контролю за власністю підприємства.

На ринку бухгалтерських автоматизованих програм немає програмних продуктів, які були б стандартом для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку в країні. Однак широкі інструментальні можливості деяких систем у взаємодії з високою кваліфікацією спеціалістів з обліку дозволяють розв'язувати найскладніші задачі, таким чином, щоб основні облікові операції на підприємстві були автоматизовані, а бухгалтерська інформація зібрана, оброблена та надана у вигляді, зручному для подальшого аналізу і прийняття рішень.

Таким чином правильний вибір засобів автоматизації та програмного забезпечення дозволяє легко і миттєво адаптувати роботу бухгалтерії до правових норм, які часто змінюються.

Можливості обчислювальної техніки не лише забезпечують універсальний характер її застосування, виходячи із загальних методологічних підходів організації бухгалтерського обліку, а й дозволяють використовувати програми, налагоджені на конкретне підприємство з урахуванням пропозицій замовника.

Комп'ютерна програма ТОВ "Чернівціжитлобуд" «АКЦЕНТ» проста в експлуатації та зрозуміла у використанні навіть не дуже досвідченому

користувачу, має багато сервісних функцій, надає можливість використання у мережі та надійно захищена від небажаного копіювання та несанкціонованого запуску сторонніми особами.

Таким чином робоче місце бухгалтера по обліку оборотних активів взаємозв'язане з іншими робочими місцями (обліковими ділянками):

- з ділянкою по обліку фінансово-розрахункових операцій;
- з ділянкою по обліку витрат на виробництво;
- з ділянкою зведеного обліку і складання звітності;
- з адміністративною системою підприємства.

Основними задачами, які ставляться перед автоматизованим обліком оборотних активів, є:

- контроль за станом та рівнем забезпеченості оборотними активами (первинний облік);
- контроль за збереженням оборотних активів, отримання достовірної інформації про наявність оборотних активів та закріплення їх за матеріально-відповідальними особами (інвентаризація матеріальних цінностей);
- визначення потреби в забезпеченості оборотними активами та контроль за понесеними витратами, в результаті їх придбання (реалізації);
- формування оборотних та сальдових відомостей по рахунках та субрахунках бухгалтерського обліку.

Отже, всі ці задачі виконує розроблена підприємством автоматизована програма в розрізі ділянки обліку оборотних активів.

У плані рахунків на досліджуваному підприємстві для обліку оборотних активів передбачено рахунки 20, 22, 26, 28, 30, 31, 33, 36, 37.

Програма «АКЦЕНТ» організована таким чином, що облік оборотних активів ведеться відразу в двох аналітичних напрямках – за місцями використання (матеріально-відповідальними особами) і за кожним окремим однорідним об'єктом. Для цього використовують на цих рахунках два види об'єктів аналітики “МВО” та “Оборотні активи”. Таким чином, в проводках, які відображають операції з оборотними активами, відповідна кореспонденція крім

коду субрахунку має містити також найменування матеріально-відповідальної особи (об'єкт аналітичного обліку 1) і найменування об'єкта оборотних активів (об'єкт аналітичного обліку 2).

Дані, накопичені на рахунках обліку оборотних активів, доступні у будь-який момент для аналізу за допомогою стандартних бухгалтерських звітів, які викликають в меню “Вихідні документи”.

Список можливих місць використання (експлуатації) оборотних активів, матеріально-відповідальних осіб і складів підприємства формується у програмі у довіднику “Місця зберігання”. Для візуального розмежування списків складів і матеріально відповідальних осіб існує 2 довідника: “МВО” та “Номер цеху”.

Для кожної матеріально-відповідальної особи у довіднику створюють окрему картку, де в полі “Тип” встановлюють значення “МВО” і, при відборі зі списку співробітників конкретного працівника (матеріально-відповідальну особу), програма автоматично заповнює поле “Найменування” необхідним прізвищем.

Така ієрархічна структура списку матеріально-відповідальних осіб дозволяє легко отримувати дані про оборотні активи, які використовуються в окремих підрозділах.

Для організації списку оборотних активів і зберігання параметрів, що характеризують кожний окремий об'єкт, у програмі призначено довідник “Оборотні активи”. Даний довідник має найбільшу кількість реквізитів, серед елементів інших довідників, оскільки передбачає як заповнення ознак окремого оборотного активу, так і налагодження параметрів його придбання та реалізації як в фінансовому, так і в управлінському обліку.

Після встановлення виду оборотного активу (ТМЦ) програма «АКЦЕНТ» автоматично заповнює поле “Рахунок обліку”, яке призначено для зазначення рахунка, за яким відобразатиметься первісна вартість об'єкта. Цей рахунок програма використовуватиме під час відображення різних господарських операцій з цим об'єктом оборотних активів.

На досліджуваному підприємств використовується додаткова внутрішня класифікація об'єктів оборотних активів, таким чином відповідний класифікаційний код об'єкта зазначається у полі “Код матеріальних цінностей”.

Таким чином, розглянутий нами набір довідників, первинних документів та звітів дозволяє зробити висновок про те, що програма «АКЦЕНТ» цілком задовольняє потреби обліку оборотних активів (грошових коштів, ТМЦ) на ТОВ «Чернівціжитлобуд».

В програмі належним чином організований облік оборотних активів від початку оформлення придбання об'єктів ТМЦ до моменту їх реалізації. Кожна господарська операція формує відповідні бухгалтерські проведення, результати яких можна продивитись за допомогою стандартних звітів. І ця інформація надає можливість керівництву прийняття вчасних та обґрунтованих рішень, що особливо важливо, при розміщенні інвестицій з метою покращення процесу виробництва та реалізації, спрощення управління підприємством та отримання максимального прибутку.

Для удосконалення автоматизованого обліку оборотних активів на ТОВ «Чернівціжитлобуд» можна порекомендувати штатним програмістам підприємства розширити можливості автоматизованої бази даних програми «АКЦЕНТ», а саме:

- з метою контролю за правильністю бухгалтерських проводок створити довідник коректних бухгалтерських проводок з обліку оборотних активів (ТМЦ);
- для контролю за змінами в нормативно-законодавчій базі при веденні обліку оборотних активів придбати інформаційно-правові довідники, що містять повний перелік нормативної та законодавчої бази;
- удосконалити програмне забезпечення, переобладнавши його під Windows, що надало б можливість отримувати результуючу інформацію в графічному вигляді, поліпшити зовнішній вигляд діалогових вікон, розмістити декілька вікон одночасно на робочому столі, надасть можливість переносити дані в стандартні Windows-додатки, оскільки технічна база вже дозволяє це зробити. В результаті поєднання «АКЦЕНТ» з MS Excel можна було б отримувати різноманітну інформацію у вигляді діаграм та презентацій, а поєднання «АКЦЕНТ» з MS Word дозволило б отримувати інформацію під запити зовнішніх користувачів.

Висновки за розділом 3

Дослідження організаційно-методичних основ економічного аналізу і контролю оборотних активів промислового підприємства дає підстави зробити наступні висновки:

1. ТОВ «Чернівціжитлобуд» неефективно використовує свої оборотні активи, адже число обертів здійснених оборотними активами підприємства за 2022 рік зменшується. Тривалість одного обороту складає 62 дні і зростає у динаміці на 28 днів. Сума залучених оборотних активів за рахунок уповільнення оборотності за 2022 рік складає 8759,5 тис. грн. і збільшується порівняно з 2021 роком на 16060,5 тис. грн.

2. Вивчивши різні вітчизняні і зарубіжні джерела, присвячені розробці показників ефективності використання оборотних активів підприємства, вважаємо за доцільне запропонувати ТОВ «Чернівціжитлобуд» використовувати вищенаведені показники з метою оцінки ефективності використання його оборотних активів, адже ефективно їх використання сприяє зниженню собівартості продукції та зростанню рентабельності будівельного виробництва, а отже і підвищенню рівня прибутковості ТОВ «Чернівціжитлобуд».

ВИСНОВКИ

У випускній кваліфікаційній роботі наведені теоретико-практичні рекомендації, що спрямовані на подальший розвиток організації і методики обліку, аналізу та контролю ефективного використання оборотних активів підприємства. Результати проведеного дослідження дають змогу зробити наступні висновки та пропозиції на основі поставлених та вирішених завдань:

1. Проведені теоретичні дослідження поняття оборотних активів та отримане уточнене визначення цієї категорії визначають ключові аспекти в формуванні їх дефініції як економічної категорії. Чітке розуміння сутності оборотних активів має велике практичне значення, адже правильне сприйняття економічної термінології, спрощує роботу кожного підприємця, допомагає прослідкувати та виявити взаємозалежності між різними факторами виробничо-господарської діяльності, що у подальшому дозволить не лише раціонально споживати наявні фінансові ресурси, а й будувати обґрунтовані економічні прогнози щодо доцільності використання та управління оборотними активами підприємства. Проаналізувавши визначення оборотних активів, запропонуємо власне визначення даного поняття з позиції системи обліку, аналізу та контролю, оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу.

Обґрунтована класифікація оборотних активів дає можливість ефективно управляти оборотними активами, що в кінцевому підсумку впливає на прибутковість та ефективність діяльності підприємства, а також на його фінансову стійкість і незалежність.

Доведено, що необхідність класифікації оборотних активів зумовлена наступними проблемами:

- науковою розробкою питань аналізу оборотних активів;
- покращенням підготовки та підвищенням кваліфікації аналітичних кадрів;
- подальшим удосконаленням методики аналізу оборотних активів.

2. Процес гармонізації національного бухгалтерського обліку до

міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності призвів до виникнення деяких дискусійних питань в частині визнання, оцінки та відображення оборотних активів. При порівнянні підходів до оцінки, виявлені наступні розбіжності, які в майбутньому потребують уніфікації, для чого необхідно:

- проводити оцінку оборотних засобів у випадку, якщо первісну вартість в момент оприбуткування достовірно визначити неможливо за методикою, передбаченою в Наказі про облікову політику підприємства виходячи з суттєвості зазначених засобів;

- списання уцінки запасів залежно від суттєвості інформації відображати в обліку не в складі витрат, а шляхом створення резерву уцінки, який є контр-статтею до статті запасів (подібно до резерву сумнівних боргів);

- трактувати відображення суми відновлення вартості раніше уцінених оборотних засобів не в складі іншого операційного доходу, а списувати її на зменшення витрат за тією статтею, на яку зазвичай списується собівартість запасів;

- запровадити обов'язкове розкриття інформації у фінансовій звітності про події та причини, що викликали збільшення чистої вартості реалізації.

3. Основними шляхами подолання проблем ведення обліку виробничих запасів на досліджуваному підприємстві є: підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства, яке забезпечується запровадженням більш сучасних інформаційних технологій обробки економічної інформації; удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів; узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів; обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва; чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємства (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів), реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів підприємством призведе до значного підвищення

результативності його фінансово-економічної діяльності.

4. Для усунення неузгодженостей в нормативно-правових актах та запобігання перекрученню інформації про дебіторську заборгованість в бухгалтерському обліку пропонуємо змінити назву субрахунку 363 на «Розрахунки з учасниками об'єднань підприємств» та навести в Інструкції про застосування плану рахунків таку коротку характеристику субрахунку 363: «За дебетом субрахунку відображається збільшення, виникнення заборгованості підприємства, яке входить до об'єднання підприємств, а за кредитом – його зменшення в результаті погашення або взаємозаліку».

Запропоновано доповнити субрахунки рахунка 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» субрахунками 365 «Розрахунки з вітчизняними замовниками» і 366 «Розрахунки з іноземними замовниками» з відповідним корегуванням характеристик субрахунків 361 і 362 Інструкції про застосування плану рахунків. Запропонована кореспонденція рахунків дозволить розширити можливості адекватного відображення операцій з передачі права власності на реалізовані партії готової продукції вітчизняним замовникам, відокремить їх від реалізації товарів покупцям. Це підвищить аналітичність розрахунків з дебіторами, розподіливши їх як за контрагентами, так і галузями економічної діяльності.

5. Облік касових операцій на ТОВ «Чернівціжитлобуд» ведеться з дотриманням вимог чинного законодавства, кореспонденція рахунків відповідає нормативним документам. Нами запропоновані вдосконалені форми первинних документів і облікових регістрів з обліку грошових коштів, що дають змогу систематизувати інформацію про рух грошових коштів підприємства за видами діяльності протягом року, що полегшує процес заповнення Звіту про рух грошових коштів в кінці року.

6. Для удосконалення автоматизованого обліку оборотних активів на ТОВ «Чернівціжитлобуд» можна порекомендувати штатним програмістам підприємства розширити можливості автоматизованої бази даних програми, а саме:

- з метою контролю за правильністю бухгалтерських проводок створити довідник коректних бухгалтерських проводок з обліку оборотних активів;

- для контролю за змінами в нормативно-законодавчій базі при веденні обліку оборотних активів придбати інформаційно-правові довідники, що містять повний перелік нормативної та законодавчої бази;
- удосконалити програмне забезпечення, переобладнавши його під Windows, що надало б можливість отримувати результуючу інформацію в графічному вигляді, поліпшити зовнішній вигляд діалогових вікон, розмістити декілька вікон одночасно на робочому столі, надасть можливість переносити дані в стандартні Windows-додатки, оскільки технічна база вже дозволяє це зробити. В результаті поєднання з MS Excel можна було б отримувати різноманітну інформацію у вигляді діаграм та презентацій, а поєднання бухгалтерського програмного забезпечення з MS Word дозволило б отримувати інформацію під запити зовнішніх користувачів.

7. ТОВ «Чернівціжитлобуд» неефективно використовує свої оборотні активи, адже число обертів здійснених оборотними активами підприємства за 2022 рік зменшується. Тривалість одного обороту складає 62 дні і зростає у динаміці на 28 днів. Сума залучених оборотних активів за рахунок уповільнення оборотності за 2022 рік складає 8759,5 тис. грн. і збільшується порівняно з 2021 роком на 16060,5 тис. грн.

Вивчивши різні вітчизняні і зарубіжні джерела, присвячені розробці показників ефективності використання оборотних активів підприємства, вважаємо за доцільне запропонувати ТОВ «Чернівціжитлобуд» використовувати вищенаведені показники з метою оцінки ефективності використання його оборотних активів, адже ефективне їх використання сприяє зниженню собівартості продукції та зростанню рентабельності будівельного виробництва, а отже і підвищенню рівня прибутковості ТОВ «Чернівціжитлобуд».

Наведені у випускній кваліфікаційній роботі висновки та пропозиції носять рекомендаційний характер і використання їх у практичній роботі підприємства, на нашу думку, має призвести до покращення його фінансово-господарської діяльності.